

آموزش سمعی و بصری

پاسخگوی بیهیاری

از مشکلات بیکار با بیسوادی است

در شماره‌ی گذشته اجمالاً بمشکلات خاص و عواملی که تاکنون مانع از اجرای کامل برنامه‌های تعلیمات عمومی بوده است اشاره کردیم و در این مبحث کوشش ما بر آن است تا این مشکلات را یک‌یک بررسی کنیم و تا آنجا که برنامه‌های آموزش سمعی و بصری می‌تواند پاسخگوی نیازهایی از برنامه بیکار با بیسوادی باشد گفتگو نمائیم :

مشکلات مالی و اقتصادی در این برنامه از اهم مسائل است

و بدیهی است که فراهم آوردن یکباره‌ی آموزگار ، کلاس ، کتاب و سایر لوازم به مقدار کافی برای فرضاً بیست میلیون بیسواد که اکثریت آنها خود بواسطه فقر و گرفتاریهای مالی از وسائل اولیه تحصیل محروم بوده و از سنین کودکی بکار مشغول شده‌اند و نمیتوانند به تهیه این وسائل نیز کمک کنند اولین مشکلی است که در برابر مجریان این برنامه بزرگ خودنمائی میکند .

بودجه‌ای عظیم و کادری وسیع از آموزگاران ورزیده و مداری بسیار گسترده لازم است تا چرخهای این برنامه سنگین و دشوار نخستین تکان را بخورد بدهد، تا چه رسد بادامه و نتیجه‌گیری از آن !

در حال حاضر وزارت آموزش و پرورش و صدها مدرسه و مؤسسه ملی و آموزشگاه شبانه که در کشور ما دایر است قادر بنه‌آمین کادر معلمین خود در مدارس عادی و معمولی روزانه برای خردسالان هم نیستند و اغلب میشوندیم که کلاسها بدون معلم و بیشتر مواد درسی فاقد آموزگار است و غالباً برنامه‌های کلاسیک، ناقص و بی‌سروته و بی‌نتیجه میماند و با توجه باین واقعیت اگر این مشکل را در مقیاس بزرگتر آن یعنی برای یک واحد بیست میلیون‌نی که همه‌ی

آنها از طبقه‌ی کشاورزان و بزرگسالان روستاها و شهرها و بنادر دورافتاده و کم پول کشورند در نظر مجسم سازیم عظمت و دشواری کار برایمان غیر قابل تصور خواهد شد، زیرا با عدم وجود سازمانهای صحیح و متناسب فرهنگی و آموزشی در کشور بخوبی روشن میشود که اجرای چنین برنامه‌ای تا چه حد مستلزم روشن بینی و فداکاری و توجه به عوامل و وسائل اقتصادی کار است.

« سپاه دانش » توانست به بسیاری از این مشکلات پاسخ دهد، ولی نگارنده ضمن تماسی که با تنی چند از این سپاهیان داشتم متوجه پاره‌ای گرفتاریهای خاص آنان در موارد متعدد شدم که همه مؤید نظرات مذکور در ابتدای همین مقاله است، باید دانست سپاهیان انقلاب که در خدمت علم و دانش فداکاری میکنند بازم توجه بیشتر کارشان به نسل خرد سال و کمک به برنامه وزارت آموزش و پرورش است و با برنامه عظیم « نهضت پیکار با بیسوادی » که همه طبقات را در هر سن و سال دربر میگیرد متفاوت است، معذاکار پراهمیت سپاهیان این امکان ارزنده را بما داده است که بقول یکی از نویسندگان « **لا اقل فرزندان روستائیان ما در آینده بیسواد بدنیا نیایند و بیسواد از دنیا نروند!** » و چنین نهضت فرهنگی انقلابی در تاریخ فرهنگ و آموزش و پرورش کشور ما بیسابقه است.

در مورد برنامه‌ی پیکار بیسوادی برای بزرگسالان مشکلات مالی و اقتصادی بنحو بارز و آشکاری جلوه‌گری میکند، ساعات کار آنها با ساعات درس مغایر است، اجتماع آنان در هر محیط و هر دهکده و شهرستان دشواریهای خاص بومی و محلی و منطقه‌ای خود را دارند، همه بطور یکسان و بکنواخت پس از انجام کار روزانه نمیتوانند در کلاس درس شرکت جویند، **کلاس درس و مدرسه** در حد کمترین خود وجود ندارد و از همه مهمتر يك معلم برای گروه عظیمی از آنها نمیتواند به تہائی تدریس کند و ناچار برنامه‌ی باسواد کردن همگان بکنندی پیش میرود و ایجاد علاقه و رغبتی نمیکند.

و همین جاست که کار اساسی باید آغاز شود و از برنامه‌های آموزش سمعی و بصری که بتواند گروههای عظیمی را با يك مربی و معلم اداره نماید و از وسائلی که بتواند موانع و مشکلات اقتصادی کار را از جلوی پا بردارد یاری گرفت **ناطولانی بودن دوره‌ی تحصیل** رافی المثل با کمک يك فیلم آموزشی که بتواند شاگرد ثابت تری را برای فرا گرفتن دروس در زمان کوتاهتر فراهم آورد از میان برداشت.

برای نمایش يك فیلم آموزشی که توجه را از طریق چشم و گوش جلب

مینماید و یادگیری را آسان، سریع و مقرون بصره سازد و سائل و اطلاعات فنی زیاد ضرورت ندارد، گروه کثیری از معلمین یا همین سپاهیان دانش را میتوان در کلاسهای چهار تا هشت هفته‌ای با اصول آموزش سمعی و بصری آشنا و مسلط ساخت، چنانچه در سالهای قبل بطور نمونه این کار انجام شده و کاملاً عملی و سهل و آسان است.

در همین سالهای اخیر این کار بطور آزمایشی با استفاده از پخش برنامه توسط فرستنده‌ی آموزشی رادیویی که یکی از بهترین و سائل سمعی و بصری است و نشر پوستره‌های ساده‌ی تعلیماتی و کتب و جزوات و غیره در یک منطقه روستائی بطور نمونه در نزدیکی شهرستان قزوین تجربه پرارزشی بدست آمد که نتیجه آن مورد بازدید و تأیید متخصصین امور آموزشی و فرهنگی کشورهای بزرگ سراسر جهان که در کنگره بین‌المللی مبارزه بسا بیسوادی در تهران شرکت جسته بودند نیز قرار گرفت.

در این برنامه آزمایشی از پاره‌ای امکانات سمعی و بصری زیر نظر متخصصین امر استفاده بعمل آمد و نتایج درخشانی از آنها حاصل شد که قابل تقلید و تعمیم و گسترش در سراسر کشور است.

با یک فیلم آموزشی ده دقیقه‌ای مطالبی را که طی ساعتها بحث و گفتگو معلم باید تفهیم آنها را برای شاگردان خود بزحمت بر عهده گیرد میتوان تدریس کرد و پس از نمایش فقط بحل مسائل و مشکلات آنان پاسخ داد تا نکته‌ی ناگفته‌ای باقی نمانده باشد.

یا یک فیلم استریپ، که با سانی و ارزانی میتواند تهیه و توزیع شده و نمایش داده شود قادر است صدها نکته‌ی آموزنده‌ی مورد علاقه‌ی معلمین را بگروه کثیری از نوآموزان بفهماند، بطوریکه یادگیری آن سهل و آسان شود و عمیقاً در ذهن بیننده و شنونده که همان شاگردان کلاس باشند جای گیرد و دیرتر فراموش شود و بعلاوه شوق و رغبت آنان را بکلاس درس جلب نموده برانگیزد. ناگفته نباید گذاشت که سائل سمعی و بصری با روش کار معلمین هستند و هرگز نمیتواند جای معلم را بگیرد و بدون استفاده صحیح از آنها توسط مربیان مطلع و شایسته نه تنها نمیتواند مفید و مؤثر واقع گردند بلکه محتملاً زیانبخش نیز خواهد بود.

پاره‌ای از سائل مزبور ممکن است اصولاً برای بزرگسالان بی‌اثر و قابل توجه نباشد. بنا بر این انتخاب صحیح این سائل نیز باید زیر کارشناسان امر صورت

گیرد تا نتیجه مطلوب، و مفید باشد.

متأسفانه از برنامه‌های آموزشی که با کمک وسائل سمعی و بصری در حال حاضر در مدارس خردسالان کشور بطور پراکنده توسط برخی سازمانهای فرهنگی انجام میشود آمارهای صحیح و مستند و یا گزارشهایی که نتیجه کار را ارزشیابی کرده باشند در دست نیست تا بتوان نتایج استفاده از آنها را در سنوات اخیر با اطلاع خوانندگان عزیز برسانیم ولی در شماره‌های بعد خواهیم کوشید تا با درج آمار در این مورد یا از کشور خودمان و یا با استفاده از آمارهای سازمان علمی و تربیتی سازمان ملل متحد (یونسکو) که چنین برنامه‌هایی را در سایر کشورهای در حال پیشرفت اجرا نموده است مقایسه و ارزشیابی ساده را بنظر شما برسانیم تا با ارزش عملی و واقعی این روش واقع بینانه‌تر آگاه شویم.

ولی بهر حال با استمداد از این شیوه دوره آموزشی با کمک معلمان ورزیده و آشنا با اصول آن کوتاه مدت میشود و با توجه با اهمیت عامل زمان در اصل موضوع اثر فوق‌العاده آن بدهی و مسلم بنظر میرسد.

با کمک روش سمعی و بصری نبودن آموزگار بتعداد کافی برای دهات فراوان ما که در سراسر خاک ایران پراکنده اند به نسبت قابل توجهی حل میشود و تعداد کثیری نوآموز بزرگسال را در یک زمان و با کمک یک مربی میتوان سواد آموخت.

برای ایجاد تحرك در يك چنین نهضت عظیم و جدید بناچار باید از وسائل آموزشی جدیدتر كمك گرفت و از روشهای حسی و عملی تازه این منظور را تأمین کرد. و روش سمعی و بصری در آموزش که مبنای علمی مستحکم و انکارناپذیری امروزه کسب نموده است و در همه کشورهای جهان عملاً تجربه شده و صحت و دقت و سرعت عمل آن سالهاست بثبوت رسیده مسلماً در ایجاد چنین تحركی میتواند نقش مؤثر و ارزنده‌ای داشته باشد.

البته نمیتوان ادعا کرد که این روش بتواند جوابگوی کلیه احتیاجات چنین برنامه‌های بزرگ و با ارزش باشد ولی انتخاب صحیح و استفاده صحیح و متناسب از وسائل سمعی و بصری میتواند مشکلات بسیاری را حل کند و موجبات تسهیل و رفاه کار متصدیان مسئول این برنامه را بخوبی فراهم آورد تا یکی از آرزوهای دیرین ملت ایران که اینک در انقلابی‌ترین شکل خود، بفرمان شاهنشاه ما تحقق پذیرفته است بسرانجام رسد.

در شماره‌های آتی درباره تهبیهی مواد سمعی و بصری متناسب، برای برنامه‌ی بیکار با بیسوادى بحث میکنیم.